

LA REALITAT DESMESURADA

Estem davant d'un recull de quaranta-set contes, escrits com a diàlegs teatrals, amb les anotacions corresponents. Bardera fa una nova aposta dins el panorama de la literatura catalana actual i ens ofereix un univers literari en què el centre és la imaginació i les seves possibilitats. Amb un llenguatge aparentment senzill, l'autor toca temes com el suïcidi, la malaltia, la infància, la bogeria, la tristesa o l'amor dels morts. L'escriptura té un estil brillant, i es desplega des del to humorístic i la ironia fins al grotesc. Així, fusiona elements extrems com la vida i la mort, el psicòtic i el psiquiatre, la tristesa i la felicitat.

El lector es troba endinsat en unes situacions surreals presentades amb absoluta normalitat, com per exemple nens afamats que per a berenar es mengen els òrgans d'un home amb gavardina: fet i fet, són contes quasi irrepresentables, però totalment imaginables. Per aquest motiu continuen sent relats, tot i estar escrits com a diàlegs teatrals. Hi apareix l'Il·lusionista, que separa uns siamesos cefalòpags gràcies a la seva màgia; és un episodi més dins el fil narratiu del conjunt, és com una de les tantes possibilitats que se'ns hi presenten, però en aquest cas es posen més al descobert les intencions —la poètica, podríem dir— de l'autor: la figura de l'Il·lusionista posa de manifest que la lectura i comprensió de la realitat ha de passar a través de les il·lusions. Són contes cruels i crus, però Bardera fa servir un llenguatge tan lleuger —o més ben dit, aparentment lleuger—, que el contingut, el valor sinistre de les narracions no ens reclama d'aturar-ne en cap moment la lectura.

Topem amb la diferenciació entre l'espai públic i el privat, entre el passat i el present, entre la bogeria interpretada pel psicòtic i la follia invocada pel

psiquiatre. Damià Bardera parla de tot, des de les relacions intrafamiliars fins a la reflexió sobre la felicitat i la revolució, passant pel canibalisme o la infantesa, posant constantment en dubte la barrera entre el que és real i el que no ho és. Podem reconèixer molts autors al llarg del llibre, al mateix temps que el lector, també, es va reconeixent en plural.

Pel que fa al temps de les narracions, a vegades és del tot incert mentre que en alguns contes es marca de forma concreta. No sabem mai la data en què ens trobem, però a vegades sabem a l'hora en què passa l'acció o l'estació de l'any en què té lloc l'acció, o bé el dia «concret» —com per exemple «el primer dia de rebaixes» (de les que vulguem)—. Perquè nosaltres hem de decidir, bé de manera més conscient bé de manera més determinada, quan té lloc l'escena. En molts relat, descobrim que l'acció ocorre dins un escenari tancat, i així perd pes el motiu cronològic i en guanya la funció de la ubicació. El públic i l'espectador solen esdevenir un personatge més i fins al punt que, en alguns moments, té el poder de decidir com avançarà la trama. Els espais que trobem a l'obra van des dels més habituals i coneguts, com pot ser un centre mèdic municipal, fins a localitzacions poc comunes i inesperades, com la sabana africana o una descomunal sala forense amb set-centes vint-i-tres lliteres metàl·liques amb cadàvers al cim.

L'experiència del lector pot ser molt canviant. Un apassionat de la literatura de Quim Monzó gaudirà de S'obre el teló, es sorprendrà i el voldrà rellegir, n'entendrà l'humor i la ironia, perquè ja ha acceptat, en primera instància, la dignificació del model còmic. L'autor desafia els cànons del gènere de la narrativa breu, alhora que s'enfronta a un ventall de temes i arguments diversos. Bardera escriu coses tan concretes i immediates que podrien induir-nos a pensar que tracta de la societat actual, de Catalunya, de la mort i de la vida o de l'amor, mentre que seria potser més correcte dir que escriu a partir d'aquests materials. El que és cert és que tots els contes tenen ingredients que porten a l'extrem unes situacions conegudes i, així, s'allunyen de qualsevol realitat tangible.